

Marisa Franco

(Estats Units)

“El que va ser absolutament crucial al comtat de Maricopa per vèncer al xèrif Arpaio va ser la gent; la mateixa gent que ell atacava i perseguia va ser qui es va aixecar, s’hi va enfrontar i el va fer fora.”

L'activista Marisa Franco acumula una llarga experiència de lluites en defensa dels drets de la població més vulnerabilitzada: dones, persones LGTB+, migrades i llatines, pobres, etc. Ha participat en diversos moviments per reclamar que els drets civils, econòmics, socials i laborals siguin garantits per al conjunt de la societat.

Franco és originària de Guadalupe, Arizona. Amb un pare que havia immigrat des de Mèxic als anys 60 i una mare que formava part de la segona generació d'una família també immigrada des del país veí, l'activista va créixer en un entorn format principalment per persones llatines. No se sentia especialment americana, sinó que s'identificava com a xicana.

Ja en els seus anys d'institut va començar a involucrar-se en la lluita social, en el marc de la protesta contra la Proposició 187 a Califòrnia, que pretenia retallar considerablement els drets de les persones immigrades indocumentades. Després de l'institut, va passar per la universitat i es va graduar en Sociologia i Llengua anglesa, amb una formació complementària en estudis xicanos. I va arribar el moment de deixar Arizona: al seu Estat no hi havia aleshores grans moviments ni organitzacions, i volia aprendre com treballar en espais de mobilització social. Va anar primer a San Francisco i després a Nova York.

L'any 2010, l'aprovació de la norma coneguda com a SB 1070 va portar la Marisa Franco a mobilitzar-se també a Arizona, a casa seva. Va començar a treballar amb grups locals i, al 2013, va instal·lar-se de nou a l'Estat on havia crescut. Va formar part de l'equip que va dissenyar i llençar la campanya #Not1More, que tenia com a objectiu lluitar contra lleis migratòries considerades injustes.

Actualment, Franco centra els seus esforços en el projecte *Mijente*, que va contribuir a fundar. *Mijente* és un col·lectiu que es defineix com “pro-latinx, pro-black, pro-woman, pro-queer, pro-poor”. Participa també en la iniciativa *Chinga La Migra* –una gira que explica les històries de resistència de les persones immigrades– i en la campanya *Gente4Abrams* –que busca mobilitzar la comunitat llatina al voltant de la candidatura de Stacey Abrams a governadora de l'Estat de Geòrgia.

Activistes de la campanya *Gente4Abrams*. Fotografia: @antonioalarconc.

La progressiva normalització de l'odi

La victòria electoral de Donald Trump a finals de 2016 va fer evident la progressiva radicalització dels discursos anti-immigratoris als Estats Units. Durant tota la campanya havia mantingut una retòrica agressiva i extrema, però això no li va impedir arribar a la Casa Blanca. Al contrari: els resultats dels comicis contribuïen a normalitzar els discursos d'odi i el racisme institucional, que a dia d'avui es troba en plena forma.

Què havia passat? La població nord-americana s'havia radicalitzat en pocs mesos? Trump havia aconseguit convèncer sectors importants de població de la nit al dia? És evident que no. Al 2016 es consolidava una tendència que havia arrencat a principis dels anys 90, quan es van començar a posar en marxa polítiques i operacions que connecten amb la lògica actual de tolerància zero cap a la immigració sense papers. En parlava fa uns anys el periodista Todd Miller, especialista en migracions i fronteres resident a Tucson, Arizona.

L'Estat d'Arizona, que comparteix frontera amb Mèxic, ha estat al llarg de les darreres dècades un dels principals camps de proves de la lògica de tolerància zero. La cara més visible de la línia dura contra la immigració irregular a Arizona ha estat la del xèrif Joe Arpaio, que l'any 1993 va arribar a l'oficina del comtat de Maricopa, el de major població de tot l'Estat. Durant anys, Arpaio va destinar tots els recursos al seu abast a la lluita contra les persones indocumentades. En la seva obsessiva persecució, el que acabaria sent conegut com "el xèrif més dur d'Amèrica" va travessar fins i tot línies vermelles. L'estiu del 2017, mesos després de deixar el càrrec, va ser condemnat per desacatament criminal per haver desobeït l'ordre d'un jutge federal que li exigia, l'any 2011, que aturés les detencions per perfil racial.

Arpaio no era a Arizona una excepció estrident, com tampoc no ho és ara Trump amb relació al conjunt del país. Era el rostre d'una tolerància generalitzada als discursos racistes i discriminatoris, i a les pràctiques que se'n deriven. És aquesta mateixa tolerància la que permetria, l'any 2010, l'aprovació de la llei coneguda com a SB 1070.

La norma –que faria tornar la Marisa Franco al seu Estat– va ser pionera en la criminalització de les persones sense papers. Amb la SB 1070, el fet de no disposar de la documentació en regla es convertia en un delicte estatal; la policia estatal passava a tenir també responsabilitats a l'hora de fer complir les lleis federals d'immigració. Com expliquen des de l'American Civil Liberties

Union, l'SB 1070 va ser un model per a d'altres Estats: va inspirar dues dotzenes de normes similars, introduïdes en legislacions estatals de tot el país.

Poques setmanes després de la victòria de Trump, la periodista Amanda Sakuma sintetitzava l'anàlisi amb aquestes paraules: "Arizona es va guanyar una reputació com a laboratori per experimentar amb algunes de les lleis anti-immigració més extremes del país, imaginades molt abans que el candidat republicà a la presidència, Donald Trump, entrés en escena. Trump simplement va canviar l'embolcall d'idees velles i les va generalitzar." En aquell context, Marisa Franco va fer una observació similar: "Alguns de nosaltres ja hem estat vivint en l'Amèrica de Trump", va afirmar en declaracions recollides per *The Washington Post*.

Arizona ha sigut un Estat capdavanter en el racisme institucional i la violència a les fronteres. Però també experimenta ara els efectes d'una progressiva organització de la resposta social. El canvi col·lectiu es va fer visible la mateixa nit electoral que va portar Donald Trump a la Casa Blanca. En aquella jornada, que les administracions locals i estatals sovint fan coincidir amb altres comicis, Joe Arpaio va ser expulsat pels vots del seu càrrec de xèrif. La Marisa Franco havia invertit molta energia en aconseguir que això passés, i encara amb el regust amarg de la victòria republicana a nivell federal, va apuntar: "Hi ha un punt de llum al comtat de Maricopa, i crec que hi ha lliçons significatives que podem aprendre. No busquem excuses a la intolerància, no normalitzem l'abús."

Fotografia de la campanya *Basta Arpaio*, que es va posar en marxa al 2016 per fer fora Joe Arpaio de l'oficina del comtat de Maricopa.

Entrevista

El teu activisme comença quan estudies secundària. Quin seria el teu missatge per als i les joves que ara són als instituts?

Que aprofitin el temps i aprenguin tant com puguin. I que l'aprenentatge no ve només dels llibres; també ve de les relacions i les festes, d'escoltar activament allò que està passant al teu voltant i actuar. El procés d'escoltar, reflexionar i actuar dona les millors lliçons, les que realment es poden utilitzar en la vida fora de la universitat.

En els teus anys d'universitat, fas un viatge a Cuba que canvia la teva mirada.

Hi vaig anar per curiositat, però aquell viatge em va fer reflexionar sobre l'activisme i em va exposar a l'autogestió. Òbviament, la situació a Cuba durant el bloqueig nord-americà no era fàcil. Però em va impressionar molt el nivell d'independència que tenien. Hi havia pobresa, sí, però també n'hi havia al meu poble, de pobresa, i també hi havia molta pobresa a Mèxic. En canvi, nosaltres no teníem un sentiment d'orgull i autogestió. Em va fer pensar en la gent amb qui treballava –aleshores treballava en serveis per a infants prestats per ONG– i em va fer qüestionar. Fonamentalment, el viatge em va canviar la manera de pensar; calia que l'abordatge dels problemes estigués centrat en la gent que es veia directament afectada, en lloc de simplement prestar serveis.

Al 2013 sorgeix la campanya #Not1More. Com neix?

Es va construir a partir de la lluita contra les deportacions a Arizona, al 2010. Des d'allí, vam començar a mobilitzar-nos contra lleis d'altres Estats que estaven copiant la SB 1070, com Georgia, Tennessee o Alabama. Al mateix temps hi havia també una mobilització contra un programa federal anomenat *Comunitats Segures*. Al 2012 vam llençar la gira *Sense Papers Sense Por* i l'*Undocobus*, un autobús que va anar per tot el sud del país en direcció a la convenció nacional demòcrata, on es nominaria al president Obama per a la reelecció. Totes aquestes accions van formar part del naixement de #Not1More. Després que Obama guanyés les eleccions, vam llençar la campanya per exigir que s'adoptessin accions administratives contra les deportacions.

El projecte *Mijente*, del qual ets cofundadora, es construeix sobre una perspectiva clarament interseccional.

Es diu que, als Estats Units, l'increment de la població de persones de color ha de generar una onada de poder i valors progressistes que permeti aconseguir canvis polítics. Ara bé, això no quadra amb la realitat que trobem als carrers. Hi ha molts buits i una gran manca d'infraestructures per mobilitzar la comunitat llatina. Només se'n demana votar cada quatre anys. Hi ha moviments i projectes polítics que han tingut èxit en el passat, però també hi ha hagut fracassos. I penso que part dels fracassos tenen a veure amb la manca de reconeixement de qui som. No som només una identitat llatina –de fet, aquesta identitat ja és molt complicada en si mateixa. També som negres, indígenes, dones, LGBTQ, etc. Molts cops, per participar en un espai llatí calia deixar fora les altres identitats; això, per nosaltres, és un gran error.

Després de passar per la universitat vas deixar Arizona, però ara hi has retornat. Com ha canviat el teu Estat?

Quan vaig marxar de casa meua, buscava organització, moviment, lluita. Però quan al 2010 vaig començar a tornar a Arizona per fer treball polític i no només visitar la família, vaig adonar-me que alguna cosa estava naixent. En aquell temps, la lluita va ser com un part, i estic molt orgullosa d'haver-hi participat. Quan vaig tornar a viure aquí, Arizona havia canviat. Ja no és un lloc buit de moviment, sinó que té molta força, molta esperança.

+informació:

www.twitter.com/marisa_franco
www.mijente.net